

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

25 Aralık 2014

28. YIL

ARALIK 2014

AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ ANAYASA: ASGARİ ÜCRETİN TESPİTİNDE ÇALIŞANLARIN GEÇİM ŞARTLARI GÖZÖNÜNDE BULUNDURULUR.
- ✓ TÜRK-İŞ: DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.232 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.014 TL
- ✓ ASGARİ ÜCRET TESPİT KOMİSYONU: ...
- ✓ ÖNCEKİ YILA GÖRE GIDA HARCAMASI 151 TL, YAŞAM MALİYETİ 491 TL ARTTI.

Anayasanın "Ücrette Adalet Sağlanması" başlıklı 55 inci maddesinde; "asgari ücretin tespitinde **çalışanların geçim şartları** gözönünde bulundurulur" düzenlemesi yer almaktadır.

TÜRK-İŞ, 1987 yılından bu yana, çalışanların geçim koşullarını ortaya koymak ve temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğinin aile bütçesine yansımalarını belirlemek amacıyla "**açlık ve yoksulluk sınırı**" araştırmasını yapmaktadır. Konfederasyonumuz tarafından düzenli olarak her ay yapılan ve kamuoyuna açıklanan araştırma bu bültenle **28. Yıl**'ına erişmiştir.

2014 Aralık ayı itibariyle çalışanların geçim koşulları şu şekildedir:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.232,35 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (**yoksulluk sınırı**) ise 4.014,17 TL

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)				
	Aralık 2012	Aralık 2013	Kasım 2014	Aralık 2014
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	277,93	299,01	340,20	342,59
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	227,85	247,18	279,66	281,22
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	286,90	318,62	363,64	365,81
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	192,32	216,77	241,37	242,73
Açlık Sınırı	985,00	1.081,59	1.224,87	1.232,35
Yoksulluk Sınırı	3.208,48	3.523,09	3.989,80	4.014,17

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Hesaplanan bu tutar, dört kişilik bir ailenin yaşadığı haneye aylık olarak girmesi gereken toplam gelirdir. Kuşkusuz hesaplanan bu tutarın ücret düzeyi olarak değerlendirilmemesi gerekir. Ancak, özellikle kadınların istihdama katılımının son derece düşük olduğu ülkemizde, hanede çalışan sayısı sınırlıdır. Elde edilen ücret genellikle haneye giren tek gelir kaynağı olmaktadır.

Günümüz koşullarında, insana yakışır bir geçim düzeyi gerçekleştirebilmek için haneye girmesi gereken ve fakat ülkede uygulanan düşük ücret politikası nedeniyle girmeyen bu tutar yoksulluğun boyutunu ortaya koymaktadır. Dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı bir önceki yılın aynı ayına göre 151 TL ve yaşam maliyeti ise 491 TL artış göstermiştir. Çalışanların ağırlıklı bir kesiminin aylık gelirlerindeki artış bunun çok gerisinde kalmıştır.

Benzeri bir durum asgari ücrette de yaşanmaktadır. Konfederasyonumuz araştırmasına göre, aile bireyleri dikkate alınmadan, sadece **tek bir çalışanın yaşama maliyeti** hesaplandığında **1.457,81 TL**'sine ulaşılmaktadır. Bir işçinin, sadece kendisi için yapması gereken gıda harcaması tutarı bir önceki yıla göre 44 TL, temel ihtiyaçları için yapması gereken toplam harcama ise 267 TL artış göstermiştir.

2015 yılında geçerli olacak asgari ücretin belirleme çalışmaları devam etmektedir. Bugün itibariyle asgari ücretten ele geçen net tutar 891,03 TL'dir. Ve fakat asgari ücretli çalışan, yılın son ayında bir üst vergi oranından vergi ödemek durumunda kaldığından eline daha az ücret geçecektir. Böylece asgari ücretli bu ay "zengin vergisi" ödemek durumunda kalacaktır.

Asgari ücretin belirlenmesinde çalışanların -anayasa hükmü gereğince dikkate alınması gereken- geçim koşulları, tek bir işçi için net 1.458 TL'dir. Öncelikle yapılması gereken, insan onuruna yakışır bir asgari ücret için bu tutarın temel alınmasıdır. Bu tutarın üzerine önümüzdeki yıl için öngörülen enflasyon artışı, refah payı ve aile yardımı gibi unsurların eklenmesidir. Nüfusun en yoksul yüzde 20'lik kesiminin harcaması temel alınarak yapılacak bir hesaplama ya da mevcut yetersiz asgari ücretin hedeflenen enflasyonun biraz üstünde artırılması, yoksulluğun ve sefaletin sürdürülmesi anlamına gelecektir.

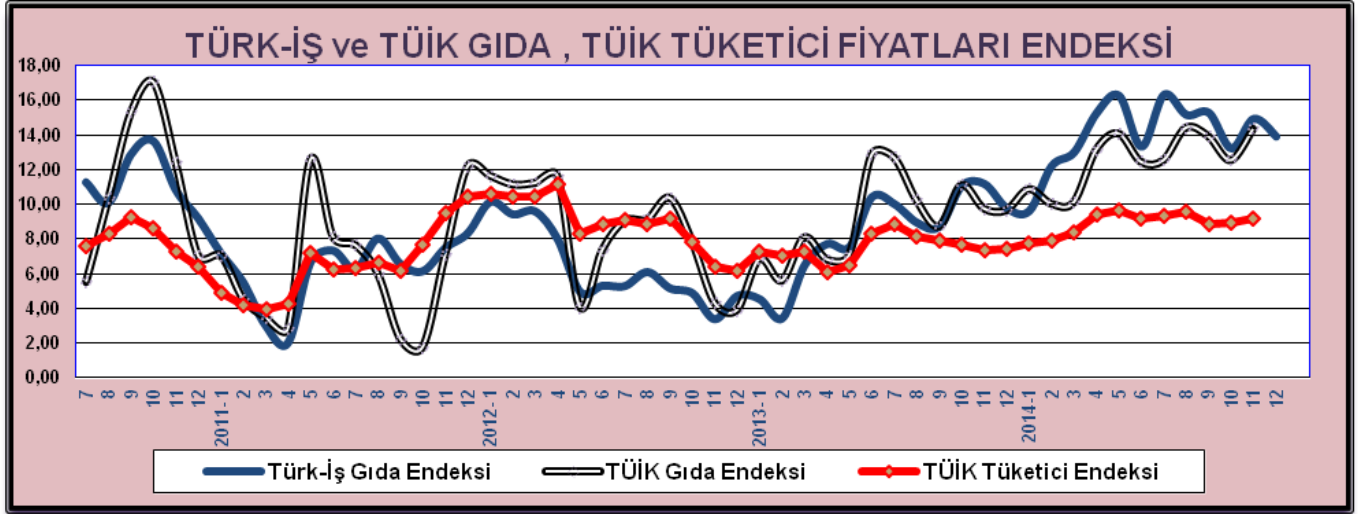
TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında 2014 Aralık ayı itibariyle "mutfak enflasyonu"ndaki değişim şöyle olmuştur:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,61 oranında artmıştır.
- Bir önceki yılın aynı ayına göre artış oranı yüzde 13,94'tür.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 13,94 olmuştur.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 14,08 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim				
	Aralık 2011	Aralık 2012	Aralık 2013	Aralık 2014
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,49	2,82	1,52	0,61
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	8,36	4,74	9,81	13,94
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	8,36	4,74	9,81	13,94
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	6,22	6,40	8,33	14,08

Böylece gıda fiyatları endeksi, tüketici fiyat endeksindeki artışın çok üzerinde olmuştur. Öte yandan öngörülen tüketici enflasyonunun da hedefin üzerinde olduğu dikkate alındığında, çalışanların hedeflenen enflasyon öngörülerek ücretlerinin artırılması uygulamasının çalışanları yoksullaştırdığı görülmektedir.

Aşağıdaki grafikte, TÜRK-İŞ ve TÜİK gıda endeksi ile TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki değişim yer almaktadır. Aile bütçesinde önemli bir ağırlığı bulunan gıda harcamasında görülen fiyat artışı tüketici fiyatlarındaki artışın yarısından fazladır. Aralık ayında gerileyen fiyatların önümüzdeki aydan itibaren tekrar yükselme eğilimine girmesi beklenmektedir.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Aralık 2014 itibariyle gözlenen değişim şöyledir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; özellikle sütte ilginç bir fiyat uygulamasıyla çoğu markada zam yapılmış ve fakat zamdan önceki fiyat indirim olarak etikete yansıtılmıştır. Yoğurt ve peynir grubunda da fiyat hareketliliği söz konusudur. Önümüzdeki ay bu ürün grubunda 'ötelenmiş' fiyat artışları beklenmektedir.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; et ile sakatat fiyatı aynı kalmış, tavuk ise -çok düşük de olsa- ucuzlamıştır. Balık fiyatı ortalamada artış göstermiştir. Hesaplama, her zaman olduğu gibi, bol tüketilen istavrit, hamsi, mezgit gibi balıklar ağırlıklı olarak yer almıştır. Yumurtanın tanesi bu ay yine 1 kuruş artış göstermiştir. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) ürünlerinden, geçtiğimiz ay fiyat artışı olacağını duyurduğumuz kırmızı ve yeşil mercimek fiyatında artış bu ay gerçekleşmiş, diğer ürünlerin fiyatları genelde aynı kalmıştır.
- Yaş sebze-meyve fiyatı bu ay ortalamada düşük de olsa artmış ve mutfak harcamasını artıran temel grup olmuştur. Yaş sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay 3,20 TL olarak hesaplanmıştır. Bu ay sebze grubunda düşük de olsa fiyat gerilemesi görülmüştür. Bu gerilemede karnabahar, kereviz, limon, pırasa gibi ürünlerin etkisi olmuştur. Ancak salatalık, domates, yeşilbiber, patlıcan, kabak gibi ürünlerdeki fiyat artışı dikkati çekmiştir. Bu ay meyve fiyatlarında artış olmuştur. Geçtiğimiz ay 3,50 TL olan ortalama sebze fiyatı bu ay 3,48 TL olarak hesaplanırken, geçtiğimiz ay 2,33 TL olan meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay 2,56 TL olarak hesaplanmıştır. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alınmış ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine

genel meyve-sebze tüketimi miktarı temel alınmıştır. Buradan hareketle, ortalama fiyat üzerinden yapılması gereken harcama tutarına ulaşılmıştır.

- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ekmek fiyatı 0,250 kilogramı yine 1 TL olarak devam etmiş, irmik fiyatı artmış, diğer ürünlerin fiyatı ise aynı kalmıştır. Ancak bulgur ve unda önümüzdeki günlerde fiyat artışı yapılacağı ifade edilmiştir.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı fiyatı aynı kalmış ve fakat margarin fiyatı artmıştır. Zeytinyağı ve ayçiçeğiyağı fiyatında bu ay artış tespit edilmiştir. Zeytin fiyatında; siyah zeytin fiyatı değişmemiş, yeşil zeytin fiyatı biraz düşmüştür. Yağlı tohum ürünlerinden (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb) fıstık fiyatı biraz gerilemiştir. Şeker ve tuz fiyatı yine aynı kalmıştır. Aynı şekilde baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünleri fiyatı da değişmemiştir. Reçel ve pekmez fiyatı da aynı kalmış ve fakat bal fiyatı artmıştır. Salça ile çay ve ıhlamur fiyatı da aynı kalmıştır.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Çoğu zaman haneye girmesi gereken gelir ile ele geçen gelir arasındaki fark arttıkça geçim koşullarının yükü de artmaktadır.

*TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.*

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

enisbaqdadioqlu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refaktan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

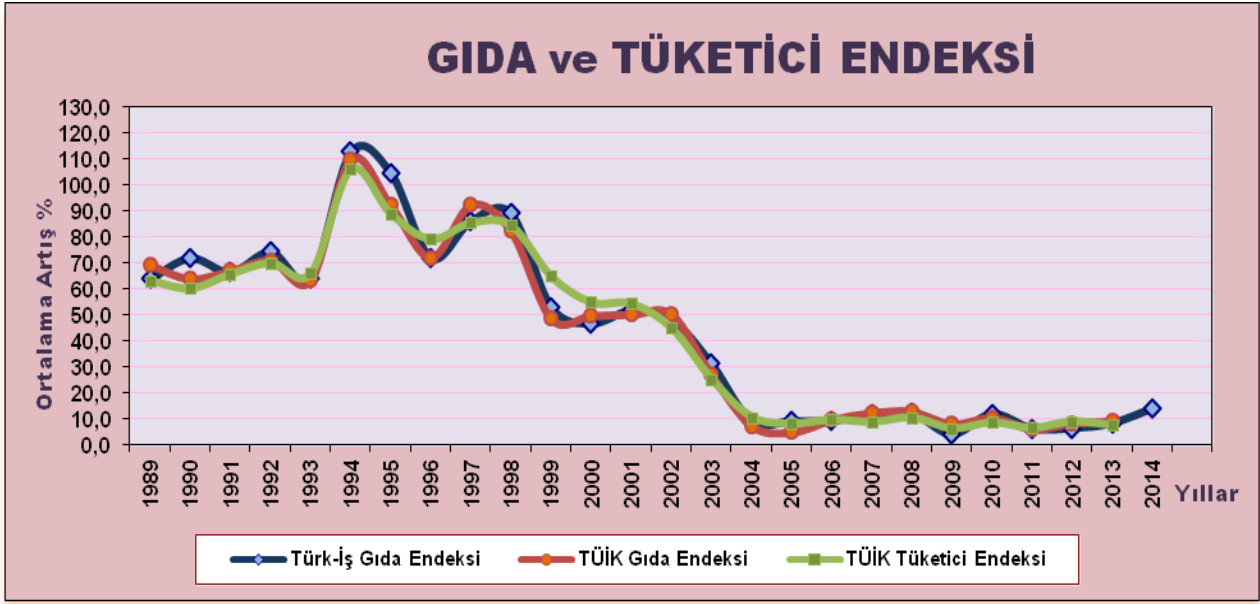
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi sekiz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.